

Upplevelser av integration i Finland

- En kvalitativ undersökning av ukrainska flyktingars upplevelser av integrationsprocessen i Finland

Daniel Nordlund

Examensarbete för socionom (YH)- examen

Utbildning till socionom

Vasa 2024

Examensarbete

Författare: Daniel Nordlund

Utbildning och ort: Socionom, Vasa

Ungdomsarbete

Handledare: Pia Höglund-Ingo

Titel: Upplevelser av integration – En kvalitativ undersökning om ukrainska flyktingars upplevelser av integrationsprocessen i Finland

Datum: 17.10.2024

Sidantal: 39

Bilagor: 1

Abstrakt

Syftet med undersökningen är att beskriva ukrainska flyktingars upplevelser av att anlända och integrera sig i Finland. Fokus ligger på deras egna upplevelser av att anpassa sig till den nya omgivningen överlag, samt vilka aspekter i integrationsprocessen som varit positiva eller utmanande. De centrala frågeställningarna är hur respondenterna beskriver sina egna upplevelser av att anlända och integrera sig, vilka saker som varit positiva eller utmanande, samt vilka saker de själva tycker har varit betydelsefulla för integrationen. Till arbetet har en kvalitativ metod använts där semistrukturerade intervjuer har gjorts med fyra ukrainska flyktingar.

Resultaten visar att respondenterna upplever de fått ett gott mottagande, vilket har hjälpt med anpassningen. Olika stödnät och den sociala kontakten med finländare och andra ukrainare lyfts fram som viktigt. Den stora mängden ukrainska flyktingar har gjort det möjligt att bilda kontakter med andra ukrainare i likande situationer, vilket har varit till stor hjälp. Arbete och utbildning lyfts fram som centrala delar för att kunna bli en del av samhället. Utmaningar som lyfts fram är språket, svårigheter att skapa kontakt med finländare samt stress och osäkerhet för situationen, speciellt under den första tiden efter att ha anlänt till Finland.

Språk: Svenska

Nyckelord: Ukraina, integration, invandring, anpassning

BACHELORS THESIS

Author: Daniel Nordlund

Degree Programme: Bachelor's Degree in Social Services

Supervisor: Pia Höglund-Ingo

Title: Experiences of integration – A qualitative study of Ukrainian refugees' experiences of the process of integration in Finland.

Date: 17.10.2024

Number of pages: 39

Appendices: 1

Abstract

The purpose of this study is to describe Ukrainian refugees' experiences of arriving and integrating in Finland. The focus is on their own experiences of adapting to the new environment in general, and what aspects in the integration process have been positive or challenging. The central questions are how the respondents describe their own experiences of arriving and integrating, what has been positive or challenging, and what they themselves consider to have been significant for their integration. A qualitative method has been used for the study, with semi-structured interviews conducted with four Ukrainian refugees.

The results show that the respondents feel they have been well received, which has helped with their adaptation. Various support networks and social contact with Finnish people and other Ukrainians are highlighted as important. The large number of Ukrainian refugees has made it possible to establish connections with other Ukrainians in similar situations, which has been very helpful. Employment and education are emphasized as key factors in becoming a part of society. Challenges mentioned include the language, difficulties forming connections with Finnish people, stress and uncertainty about the life situation, especially during the first period after arriving in Finland.

Language: Swedish

Key words: Ukraine, integration, immigration, adaptation

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar	2
2 Kontext.....	3
3 Integration	4
3.1 Viktiga aspekter för integrering	6
3.1.1 Boende och hälsa	6
3.1.2 Rättigheter	6
3.1.3 Arbete och sysselsättning	8
3.1.4 Utbildning.....	9
3.1.5 Socialt kapital	10
3.1.6 Språk och kultur	11
4 Ackulturationsteori	13
4.1 Möte med ny kultur	15
4.1.2 Kulturchock och KASAM.....	17
5 Sammanfattning.....	18
6 Metod.....	19
6.1 Databaseringsmetod	20
6.2 Urval	20
6.3 Etik och datasekretess	21
6.4 Val av analysmetod	21
7 Resultat	22
7.1 Vägen till Finland.....	22
7.2 Första tiden i Finland	23
7.3 Arbete	24
7.4 Studier	26
7.5 Viktiga aspekter för integration	26
7.6 Utmaningar	27
7.7 Information från myndigheter	29
7.8 Likheter mellan Finland och Ukraina	30
7.9 Att bli en del av det finländska samhället.....	31
8 Resultatdiskussion.....	32

9 Avslutande tankar	35
10 Litteraturförteckning.....	37

1 Inledning

Den 24 februari 2022 inledde Ryssland sin invasion av Ukraina. Invasionen resulterade i en flyktingvåg utan motstycke i Europa sedan andra världskriget. Miljontals ukrainare var tvungna att fly från sina hem i sökandet av skydd och hjälp. Största delen av dem kvinnor och barn. (Valtioneuvosto 2023a). Omvärldens snabba respons gjorde det möjligt att ta emot den stora mängden flyktingar och ge dem skydd.

Att plötsligt vara tvungen att flytta till ett nytt land och försöka anpassa sig och integreras i ett nytt samhälle kan vara en väldigt utmanande process. Omgivningen går från att kännas bekant till obekant, där samtidigt som man hanterar trauman från flykten behöver försöka hitta sitt sätt att anpassa sig, lära sig ett nytt språk och navigera sig fram i samhället, vilket kan kännas påfrestande. Integration är en komplex process som kan se olika ut för olika människor, beroende på individen, samhället och samspelet mellan dessa.

Enligt forskning från 2022 (Alho et.al. 2022) har det framkommit att de ukrainare som får tillfälligt skydd har upplevt att de fått ett gott mottagande och inte upplevt diskriminering. Andra saker som hjälpt ukrainare med anpassningen har varit tidigare vistelse i Finland, kunskaper i engelska, samt möjligheter till arbete. Det råder även en stor osäkerhet gällande att återvända tillbaka till Ukraina. Många har inte planer att flytta från Finland eftersom det inte är ett realistiskt alternativ medan andra har tankar om att återvända. En del ukrainare har på eget bevåg gjort korta besök till Ukraina varefter de återvänt tillbaka till Finland, medan en del har också återvänt till Ukraina. (Alho et.al. 2022)

Mitt eget intresse för ämnet integrations har länge varit intressant för mig, och därför valde jag att fördjupa mig i ämnet. De senaste åren har jag även arbetat som handledare på en integrationsenhet för ensamkomna ungdomar, där jag fått kontakt med personer från många olika länder och kulturer och se hur personer integreras från ett tidigt skede samt hur de med tiden anpassat sig till den nya miljön, och vilka utmaningar de upplevt, vilket har gjort intresset större. Eftersom situationen med de ukrainska flyktingarna har varit väldigt unik började jag ganska tidigt tänka på detta tema. Det har diskuterats mycket om responsen och mottagandet av ukrainska flyktingarna, samt de stödåtgärder som erbjudits. Därför är jag också intresserad av hur ukrainska flyktingar själva upplevt denna respons. Efter att cirka två

år har gått nu sedan kriget började tror jag att många ukrainare börjar ha ett bättre intryck av hur åtgärderna, responsen och mottagandet har fungerat, och hurudan inverkan det haft på integrationen.

Jag vill med min studie beskriva vilka saker som varit positiva eller utmanande i ukrainska flyktingarnas integrationsprocess, samt hur ukrainarna själva beskriver sina upplevelser av att integrera i det finländska samhället.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att beskriva ukrainska flyktingars upplevelser av att anlända och integrera sig i Finland. Fokus ligger på att lyfta fram hur de upplevt anpassningen till den nya omgivningen överlag samt vilka aspekter av integrationsprocessen de upplevt som positiva eller utmanande.

Mina frågeställningar är:

- Hur beskriver ukrainska flyktingar sina egna upplevelser av att anlända och integrera sig i Finland?
- Vilka aspekter har varit positiva eller utmanande i integrationsprocessen?
- Vilka saker har varit betydelsefulla för integrationen enligt dem själva?

Teoridelen inleds med en kontext som beskriver bakgrunden till varför ukrainarna kom till Finland samt omfattningen av flyktingströmmen. När människor tvingas att flytta, på det sätt som beskrivs i kontexten, så kommer det också påverka individens psykologiska och kulturella anpassning. Av samma orsak ägnas också ett kapitel till ackulturationsteori och kulturchock, samt KASAM modellen. Med denna medvetenhet kring hur förflyttningar faktiskt påverkar individen ur ett brett perspektiv blir det intressant att fråga sig på vilka sätt samhället stöder individers integration i det finländska samhället. Därför tar en del av teorin upp integration ur ett mer allmänt perspektiv där vissa delområden lyfts fram. Några centrala

element för integration som beskrivs i arbetet är rättigheter, arbete och sysselsättning, utbildning, socialt kapital, boende och hälsa samt språk och kultur.

2 Kontext

Enligt statistik från United Nations High Commissioner For Refugees (UNHCR, 2023a) finns det i dagsläget drygt sex miljoner människor som har flytt från Ukraina. En stor majoritet av dem har sökt sig till olika länder runtom i Europa. Tyskland, Polen, Tjeckien och Ryssland är bland de länder som hittills har flest ukrainska flyktingar. Statistiken för Ryssland inkluderar dock de ukrainare som befann sig där under 2022 av andra skäl än endast för att söka asyl eller tillfällig asylstatus. (UNCHR, 2023a; 2023b)

Rysslands invasion av Ukraina i februari 2022 kan sägas vara en kulmination av spänningar och händelser som pågått under en längre tid. Ukrainakrisen började egentligen redan 2014 genom Rysslands annektering av Krimhalvön samt andra övergrepp. Men den historiska bakgrunden mellan Ryssland och Ukraina utgör en av de viktigaste faktorerna till krigets början. (Globalis, 2024). Rysslands president Vladimir Putin ser inte Ukraina som en suverän stat utan har historiskt velat ha kontroll och inflytande över Ukraina. Ett utökat samarbete mellan Ukraina och väst, samt närmanden EU och Nato ses som ett hot av Ryssland i och med att de vill fortsätta ha möjlighet att påverka Ukraina och ha ett mera utbrett ryskt inflytande. (Svenska Yle, 2022; Globalis 2024)

Under 2022 beviljades cirka 45 000 ukrainare uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd i Finland. Under 2023 fram till november beviljades ytterligare drygt 17 000. Alltså finns det i dagsläget över 60 000 ukrainska flyktingar i Finland som hittills beviljats uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd. Av dem är cirka 60% kvinnor/flickor och 40% män/pojkar. (Migrationsverket 2023a). Finland har i förhållande till befolkningmängden tagit emot fler ukrainska flyktingar än till exempel Sverige, men avsevärt mindre i jämförelse med till exempel Polen eller Estland. (Valtioneuvosto 2023b)

Ukrainare är ingen obekant befolkningsgrupp i Finland. I slutet av 2021 innan kriget i Ukraina började fanns det cirka 7200 ukrainare i Finland. Utöver detta har ukrainare utgjort

majoriteten av säsongarbetarna i Finland, där många jobbar inom jord- och skogsbruk. Under 2021 hade 13 605 ukrainare fått säsongarbetsintyg i Finland medan 2022 var siffran runt 5000. Här bör beaktas att det tillfälliga skyddet ger rätt till att börja arbeta direkt. (Statistikcentralen, (2023); Migrationsverket, 2023b; 2023c)

3 Integration

Vad menar man när man pratar om integration egentligen? I detta kapitel beskrivs olika perspektiv på integration och integration som process och dess olika påverkande faktorer, samt även teori som beskriver faktorer som är viktiga för en lyckad integration. Det finns många argument och åsikter om vilka aspekter som är mest betydelsefulla, och därför kommer onekligen vissa saker att lämnas bort. Eftersom respondenterna i studien är vuxna i arbetsför ålder betonas vissa delar. Delarna som tas upp är delvis baserade på Ager och Strangs ramverk för integration (2008) men även kompletterad av annan tidigare forskning om integration i allmänhet samt i Österbotten.

Det finns många olika definitioner av integration men i och med att det är en så mångfasetterad process så är det svårt att ge en definitiv definition. (Ager & Strang (2004, s.9). I allmänhet kan det sägas att integration handlar om processen när en person försöker bli delaktig och hitta sin plats i samhället. Många forskare inom ämnet påpekar att integrationsprocessen är en tvåvägsprocess som utvecklas utifrån samspelet mellan det mottagande samhället och de nyanlända. Detta förutsätter att både de nyanlända samt människor i det mottagande samhället vill och kan mötas och bilda kontakt. (Ager & Strang 2010 s.595; 2004; Saukkonen, 2017, s.15; Penninx, 2005)

I integrationslagen lyfts fram att stödandet av integration innebär att invandrare ska få vara aktiva deltagare i samhället, där jämlikhet och likabehandling betonas, samt främjandet av goda relationer med övriga befolkningen. Genom interaktion med samhället ska invandraren få de färdigheter som behövs för att delta i samhälle och arbetsliv, samtidigt som den egna kulturen och språket stöds. (Lag om främjande av integration 2010/1386, 1§, 3§)

Det kan vara en utmaning att mäta vad som kvalificerar känslan av att vara integrerad eller inte, lagstiftningens mål kan vara helt olik hur det ser ut i praktiken. (Pöllänen, Havukainen, Rauhut, 2021, s.51). Det mottagande samhället kommer naturligt ha större inflytande på integrationsprocessen eftersom de besitter mera makt och resurser. (Penninx, 2005 s.142). Integrationens resultat är i sin tur även mycket beroende av de nyanländas egna mål och förhoppningar.

Integrationens framgång påverkas av orsaken till att en person invandrat i första taget, om avsikten inte är att stanna är försöken mot integration från mottagande samhället inte lika betydelsefulla. Till motsats så anser personen att de nått fram till det samhälle som de vill bli en del av och integreras i så är motivationen att bli mer självständiga och delta i samhället betydligt högre. (Ager & Strang 2010, s.595–596, 600) Denna aspekt påverkas även av hurdana möjligheter till integration som ges. I denna tankebana lyfter Ager & Strang (2010) fram betydelsen av att ha säker status för integrationsprocessen, alltså en säkerhet inför framtiden, eftersom det kommer att motivera integrationen och ge en mer positiv utblick.

Om man talar om att vara socialt integrerad handlar det om att känna social tillhörighet, till exempel i gemenskaper såsom arbetsplatser, familj eller lokalsamhället. (Madsen, 2006). Enligt Madsen är social integration likt processen assimilation, eftersom det i en grupp finns bestämda normer som personen behöver själv tillägna sig och kunna identifiera sig med för att fullt kunna känna social tillhörighet till gruppen. Att vara integrerad förutsätter på så sätt att personen kan leva upp till dessa normer. Denna beskrivning har likheter med Penninx och Martiniellos beskrivning av integration som lyfter fram att nyanlända i ett samhälle försöker hitta en plats i samhället, och speciellt om de av det mottagande samhället ses som annorlunda. Alltså handlar integrationen enligt dem om processen var i en person försöker bli accepterad och delaktig i samhället. Denna definition betonar ytterligare att integration är en pågående process som inte nödvändigtvis har ett tydligt slutmål, eftersom vad det betyder att vara accepterad lämnas öppet. (Penninx & Martiniello 2004 s.141)

Vidare är integrationsprocessen bestående av många olika områden, vilket betyder att en person kan känna sig väl integrerad inom vissa områden, och sämre inom andra. En person kan till exempel ha arbete och vara sysselsatt men inte nödvändigtvis lika bra integrerad inom andra områden. Samtidigt kan en person vara väl integrerad inom områden som språkinläring och social delaktighet men ändå vara utan arbetsplats. (Saukkonen 2016, s.69)

3.1 Viktiga aspekter för integrering

Ager & Strang, (2008) har utvecklat ett ramverk för integration genom sina studier där de kommit fram till olika delar, som är centrala element för att kunna uppnå något som kunde kallas för "lyckad" integration. Delområdena arbete, utbildning, boende och hälsa kan sägas vara de fyra områdena som är målsättningar för att mäta resultaten av en lyckad integration, men också delområden som i sig själva är främjande för integration. (Ager & Strang, 2008)

3.1.1 Boende och hälsa

Boende har direkt påverkan på den psykiska och mentala hälsan. Det är viktigt för integrationen att boendemiljön är trygg, samt att boendeförhållandena är stabila. Genom att kunna bo i ett tryggt område under en längre tid bildas också en bekantskap, och över tid kan det ge en hemkänsla, vilket direkt främjar integrationsprocessen.

Att upprätthålla en god hälsa och välmående är en viktig faktor för lyckad integration, eftersom dessa faktorer gör deltagandet i samhället lättare. Tillgång till vårdtjänsterna bildar också en kontakt med en av de primära aktörerna i samhället vilket främjar integrationen. Språket kan vara en orsak som gör det svårare för invandrare att använda sig av olika vårdtjänster, på grund av bristande information eller oförmågan att effektivt kunna kommunicera med vårdpersonal, vilket kan leda till missförstånd. Det är viktigt att tillgång till hälso- och sjukvårdstjänster stöds för invandrare genom att se till att kommunikationen om relevant information gällande tjänsterna kommer fram. (Ager & Strang, 2008, s.171-173)

3.1.2 Rättigheter

Som grund för Ager och Strangs ramverk för integration (2008) ligger rättigheter. Denna del innefattar vilka rättigheter som ges till den som försöker integreras. För den som ska integreras behöver det finnas kunskap om vilka rättigheter man har för att en lyckad integration ska ske. Genom erkännandet av rättigheter så kommer också ett eget ansvar från den som ska integreras. För att ett samhälle ska vara fullt integrerat behöver alla ha samma rättigheter. I praktiken kan rättigheter innefatta tillgång och användningen av olika

serviceformer jämfört med ursprungsbefolkningen, eller huruvida man upplever rättvis eller orättvis behandling i samband med förmåner och tjänster. (Ager & Strang, 2008 s.173-175; 2004, s.23)

En central faktor i den ukrainska flyktingvågen har varit tillämpningen av direktivet om tillfälligt skydd som började tillämpas runt om i Europa den 4 mars 2022. Något som aldrig tidigare förekommit, varken i Finland eller i EU. Det tillfälliga skyddet är menat specifikt för personer som flytt från kriget i Ukraina och skiljer sig från en vanlig asylprocess i och med att det är en process som går betydligt snabbare och lättare. Det tillämpas specifikt på personer som flytt från kriget i Ukraina och behovet av skydd behöver inte prövas individuellt (Inrikesministeriet u.å; Migrationsverket 2022.). I början av invasionen när de första ukrainarna började anlända till Finland sökte de allra flesta först asyl, men efter att det tillfälliga skyddet trädde i kraft minskade antalet ukrainska asylsökanden drastiskt och i slutet av 2022 lämnades nästan inga ansökningar om asyl alls in av ukrainare. Av dem som i början gjorde ansökan om asyl så ansökte de flesta senare om tillfälligt skydd. (Inrikesministeriet u.å; Migrationsverket 2022.)

Ursprungligen gällde det tillfälliga skyddet i ett år, fram till den 4 mars 2023, men därefter har skyddet förlängts med ett år åt gången. Det senaste beslutet gjordes den 28 september 2023 när Europeiska unionens råd beslutade att förlänga giltighetstiden för uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd till den 4 mars 2025, vilket nu gäller även i Finland. (Inrikesministeriet, u.å; Migrationsverket 2024)

Vad som händer efter det tillfälliga skyddet upphör är emellertid fortfarande oklart, vilket kan vara ett problem för inkludering och integration. Den osäkerhet som uppstår i samband med temporär status är ofta kopplat med sämre socioekonomiska resultat inom bland annat utbildning, arbete och välmående. Med säker status kan man bättre planera sin framtid. (Nordforsk, 2022, s.25-26)

Ukrainare har haft rätt till samma mottagningstjänster som asylsökanden men från och med den 1 mars 2023 har ukrainare som vistats ett år i Finland under tillfälligt skydd kunnat ansöka om hemkommun vilket betyder att de övergår från mottagningstjänsterna till välfärdsområdet och kommunernas tjänster, och har på sätt samma rättigheter och skyldigheter som ursprungsbefolkningen. (Valtioneuvoisto, 2023c) Flera ukrainare i Finland har rapporterat att de inte ens varit informerade om möjligheten att ansöka om hemkommun. En del hade dock funderat på att söka och en del hade redan sökt. Det råder en osäkerhet om

att ansöka om hemkommun eftersom många ukrainare är oinformerade om vad det innebär. Vissa har även en oro över att de kommer bli tvungna att lämna Finland. (Alho et.al. 2022)

3.1.3 Arbete och sysselsättning

Arbete är en av dem mest centrala faktorerna som påverkar integrationen. Tillgången till arbete gör inte bara att man klarar sig bättre själv ekonomiskt, utan det främjar delaktigheten i det nya samhället, vilket i sin tur bidrar till språkinläringen. Allt detta bidrar till att man känner sig mer kapabel att klara av sin situation. (Ager & Strang 2008, s.170). Genom arbete är det även lättare att skapa sociala relationer, samt få större förståelse för samhället och kulturen. (Saukkonen, 2016, s.66). I Österbotten har det framkommit att arbete haft en stor inverkan på den sociala delaktigheten för speciellt flyktingar. Utan arbete blir integrationen betydligt svårare, eftersom arbetslöshet leder till mindre delaktighet i samhällets olika områden och gemenskaper, speciellt på mindre orter blir möjligheterna begränsade. (Pöllänen et al. 2021 s.57).

Ett problem som ofta uppstår är att flyktingar kan ha tidigare arbetserfarenheter från hemlandet, men deras kvalifikationer kan inte påvisas eftersom de saknar de intyg som godkänns i det nya landet. Vilket kan leda till att de blir tvungna att ta emot jobb som är under deras kvalifikationer. Genom att ha möjlighet att kunna validera sina kunskaper kunde man göra processen för nyanlända att komma in i arbetsmarknaden smidigare. (Ager & Strang 2008, s.170; Pöllänen, et al. 2021 s.57). Ett annat problem relaterat till arbete kan vara bristande språkkunskaper eftersom språk är en så viktig del för att få arbete. Tillgången till arbete kan även vara stort mellan större städer och mindre orter, vilket kan resultera i att en person med sämre språkkunskaper kan lyckas få jobb i en större stad, medan på mindre orter finns inte samma möjligheter. (Pöllänen et al. 2021 s.57)

Ukrainare med tillfälligt skydd hör också inledningsvis till mottagningscentraler men de har vissa andra rättigheter jämfört med asylsökande. En asylsökande har vanligtvis rätt att börja arbeta tre eller sex månader efter att ha skickat in asylansökan, beroende på om de har ett giltigt pass eller inte. (Migrationsverket, 2019). De personer som får tillfälligt skydd har dock rätt att omedelbart börja arbeta utan begränsningar så fort de fått uppehållstillstånd och uppehållstillståndskort. De har även rätt att anmäla sig som arbetssökande till exempelvis TE-

byrån, samt ta del av annan service som främjar sysselsättningen. (Arbets- och näringsministeriet, 2022)

I en undersökning gjord av Owal Group Oy (Arbets- och näringsministeriet 2023) har man intresserat sig för ukrainarnas sysselsättning i Finland och resultaten visar bland annat att 40% av de som fått tillfälligt skydd hade anmält sig som arbetslös arbetssökande hos den offentliga arbetskraftsservicen. En stor del av ukrainarna var rätt nöjda med de tjänster de hade fått via den offentliga arbetskraftsservicen. Det tillfälliga skyddet har även hjälpt till avsevärt med sysselsättningen, eftersom det inte funnits behov av ett skilt arbetstillstånd. Trots detta har det för många varit en utmaning att hitta arbete, på grund av bland annat bristande språkkunskaper, icke kompatibla tidigare examina, samt reserverade attityder från finländare. För många saknas även de sociala nätverken som främjar sysselsättningen. (Alho et al.2022) Några av de största hindren för sysselsättningen har varit bristande språkkunskaper och utbildning, samt att tidigare utbildning eller yrke inte varit kompatibla i Finland. (Arbets- och näringsministeriet) För att motverka hindren och stödja integration som tvåvägsprocess föreslår Pöllänen et al. att det borde finnas mera samarbete mellan olika sektorer och arbetsgivare, där invandrare skulle ha fler möjligheter att delta i praktik-och träningsperioder. På så sätt skulle språkinläringen främjas, samt skulle det förbättra förhållandet med lokalsamhället och lokala arbetsgivare. (Pöllänen et al. 2021, s.62).

3.1.4 Utbildning

Skolan är en av de arenor som spelar en viktig roll i att skapa kontakt med värdsamhället, vilket är en viktig del av integrationen. Via skolan och utbildning ges också bättre möjligheter till att få jobb samt bli mer delaktig i samhället. (Ager & Strang, 2008, s.172). I denna aspekt är barn och unga i en bättre position än vuxna, eftersom de är en del av skolsystemet medan detsamma inte gäller för vuxna. (Pöllänen et al. 2021 s.58). För nyanlända vuxna är utbildningen och framför allt språkutbildningen, en viktig del för sysselsättningen. Den tidigare utbildningen från hemlandet är ofta inte tillräcklig eftersom den inte är jämförbar med det nya landets utbildning, vilket gör att även om personen har arbetserfarenheter i ett yrke från hemlandet så är det inte tillräckligt. (Ager & Strang, 2008, s.170-172)

För ukrainare i Finland utgör de bristande språkkunskaperna här även ett problem, eftersom att få arbete försvåras av att examina som avlagts i Ukraina inte nödvändigtvis accepteras i Finland. Därför påpekas i studien behovet av att utveckla anpassade utbildningsvägar. (Alho et al. 2021)

3.1.5 Socialt kapital

Inkluderande policyer och praktiker är viktiga för integrationen eftersom det är genom en lyckad inkluderingsprocess som invandrare även får bättre möjligheter att påverka speciellt lokalsamhällets utveckling. (Pöllänen, 2021, s.51).

Det sociala stödet och social inkludering är också väldigt viktiga delar för att förebygga känslor av ensamhet och isolering, samt bidrar det sociala kapitalet till ett bättre självförtroende och en känsla av säkerhet i den nya miljön. (Walker, Koh, Wollersheim & Liamputtong, 2015, s.327)

I forskning av Pöllänen (2022) et al. påpekas att det i Österbotten finns en trend där integrationen påverkas av hur stor grupp från ett specifikt land är bosatt inom ett visst område. I forskningen lyftes fram att om en enskild familj bosätter sig i området och det inte finns många andra invandrare nära så kommer både familjen och lokalsamhället vara väldigt öppna mot varandra och på så sätt mer inkluderande. Dock, desto fler invandrare det finns inom området, desto sämre kommer integrationen med lokalsamhället att vara. (Pöllänen et al. 2021, s.58)

Ager och Strang (2008) har delat in temat *social kontakt* i tre delar. Dessa kan uppdelas i sociala band, sociala broar, samt sociala länkar.

Sociala band innebär kontakt med personer och gemenskaper från den egna kulturen, såsom familj eller personer som delar samma upplevelser. Många flyktingar upplever dessa sociala kontakter som ytterst viktiga eftersom de på så sätt kan dela med sig av sin kultur och hålla kvar bekanta mönster vilket främjar integrationen. Att ha kontakt med grupper och människor med liknande etniska bakgrunder har visat vara väldigt främjande för välmåendet i integrationsprocessen. (Ager & Strang 2004, s.13; Ager & Strang 2008 s.178).

Sociala broar handlar om kontakt med andra grupper i det mottagande samhället, vilket har en stor påverkan på integrationen eftersom integrationen sker i kontakt med det mottagande samhället. Goda kontakter med det lokala samhället främjar känslan av acceptans och tillhörighet och på så sätt också integrationen. För att bilda mångsidiga kontakter med personer från olika grupper och sociala nätverk krävs gemensamt språk, men språkkunskaperna förbättras också av sociala kontakter. Relationerna man har med människorna i området man är bosatt i är en viktig faktor i att ge en slags hemkänsla och en känsla av att man är välkommen och säker, vilket hjälper med integrationen. En glad hälsning eller ett vänligt bemötande har en förvånansvärt stor effekt på dessa faktorer. (Ager & Strang 2008, s.179).

Sociala länkar är kontakt med olika myndigheter, servicetjänster och institutioner. För att kunna uppnå jämlikhet av tillgång till service och tjänster har det visats att det behövs extra ansträngning från samhället och flyktingen själv eftersom deras omständigheter såsom språkbarriärer samt bristande kunskap om system kan utgöra utmaningar för tillgången till dessa. Det vore viktigt att göra sådana tjänster som är nödvändiga mera tillgängliga. (Ager & Strang 2004, s.3; Ager & Strang 2008, s.181)

3.1.6 Språk och kultur

Språket, samt kunskap om kulturen är faktorer som stödjer den sociala kontakten inom samhället. En av grundpelarna för någon typ av lyckad integration är språket. Det ger tillgång till arenor som utbildning, arbete, och kommunikation. Sysselsättning kan förbättra många aspekter av integrationen, men kan blockeras av bristande språkkunskaper. Vidare kan det vara svårt att förstå hur samhället fungerar utan vägledning. (THL, u.å; Ager & Strang, 2008, s.182)

Valet av att lära sig finska eller svenska kommer påverkas av personens framtidsplaner. Detta är också väldigt beroende av på vilken ort man bor på och menar integrera sig i. Att välja svenska som integrationsspråk är inte möjligt på alla orter, och kan även vara ett hinder för sysselsättningen då många arbetsplatser kräver kunskaper i finska. I tvåspråkiga regioner samt svenskspråkiga regioner så som Österbotten kan valet av svenskan vara mer motiverat eftersom det inte behöver hindra sysselsättningen i lika hög grad. I Österbotten har till exempel svenskan visats vara lättare för många att lära sig än finskan. Dock är det ändå klart

att kunskaper i finska öppnar upp fler möjligheter för att påverka och delta i det finländska samhället (Helander, 2015, 24–27; Pöllänen et al. 2021, s.52)

Behärskande av språk är en viktig aspekt i anpassningen till en ny miljö. Språket främjar kontakten med människor i det nya samhället och ger även bättre tillgång till att lära sig och förstå kulturen. Språket ger ett socialt stöd som i sin tur har en direkt länk med det psykiska välmåendet. (Ward, Bochner, Furnham, 2001 s.235)

I en artikel av Svenska Yle framkommer att bristen på ett gemensamt språk har utgjort utmaningar i fråga om exempelvis arbete och sysselsättning för en del ukrainare som anlant, eftersom många har bristande engelska kunskaper. (Svenska Yle, 2023) Andra utmaningar som bristen av ett gemensamt språk utgör är att ukrainares möjlighet att höras i beslutsfattanden som berör dem försämras. (Alho et al. 2021)

Kunskap om kulturen är viktig för att känna till olika pragmatiska saker för att klara sig i vardagen, såsom normer och förväntningar, men även saker såsom information om olika tillgängliga serviceformer. (Ager & Strang, 2008, s.182; Pöllänen, 2021, s.62). För att främja integrationen kan det också vara nödvändigt att minska på faktorer som kan hindra åtkomsten till viktig information inom viktiga serviceområden. En bra metod har visat sig vara att ha integrationsutbildning och samhällsorienteringsperioder på det egna modersmålet så att personer kan få en förståelse för hur olika saker fungerar. Eftersom språket är ett vanligt hinder, är tillgången till översatt material till eget modersmål viktigt, samt tillgång till översättning- och tolkningstjänster. (THL, u.å.; Ager & Strang, 2008, s.182)

Mera information och kunskap om kulturen har visats sig vara en faktor som många invandrare lyft fram som viktiga för integrationsprocessen. Detta innefattar bland annat kunskap om lokala värderingar och normer, samt praktisk information om det lokala samhället. I samband med mera kulturell kunskap lyfts även fram nyttan av att flyktingar får dela med sig av sin kultur med andra, för att bilda en medvetenhet om deras kultur och bakgrund. Men också genom det kulturella utbytet kan det bidra till en ömsesidig förståelse mellan kulturer vilket främjar integrationen. (Ager & Strang, 2008 s.182–183)

Integration eller att vara integrerad är alltså en mångfasetterad process som påverkas av både de som ska integreras och det mottagande samhället, och utvecklas i samspel med varandra. När man känner sig integrerad är individuellt och kan vara svårt att definiera, men det finns

flera områden och aspekter som är viktiga för att en person ska kunna integreras. Dessa områden som nämnts som viktiga aspekter utgör ett ramverk för integrationens viktiga delar. Arbete, utbildning, boende och hälsa är ofta områden som fungerar som målsättningar för att mäta hur lyckad integration, men samtliga områden är viktiga och hänger ihop.

Allt detta är något som pågår i samspel med de båda grupperna, där de olika kulturerna möts, därför är det viktigt att förstå hur mötet mellan kulturer påverkar personer och hur det också kan påverka hur de förhåller sig till att integreras.

4 Ackulturationsteori

I detta kapitel behandlas mötet med en kultur, den process personer som anländer till ett nytt land går igenom samt hur det påverkar integrationen. Ackulturationsteorin och dess olika strategier relaterat till anpassningen förklaras, och slutligen förklaras KASAM modellen i hänsyn till kulturchock, där KASAM modellen förklarar hur personer som upplever utmanade situationer hanterar detta och vilka element som är viktiga för att upprätthålla ett gott välmående.

Ackulturation handlar i grunden om de psykologiska och kulturella förändringar som sker på både gruppnivå och individnivå när två olika kulturer möts. (Ward et al. 2001; Schwartz & Unger, 2017, 15–28; Phillimore, 2011) Med detta poängteras också att ackulturation, liksom integration, är en tvåvägsprocess, där förändringar mellan grupperna sker i växelverkan med varandra. Den mottagande, alltså majoritetsbefolkningens attityder och värderingar gentemot den anländande (minoriteten) kan på så sätt påverka ackulturationsprocessen. Eftersom majoritetsbefolkningen är i maktposition och har större inflytande så är det således även så att de nyanlända förmodligen kommer att uppleva större förändringar. (Berry, 1988 s.3-4.)

John Berry presenterar fyra olika strategier relaterade till ackulturation. Dessa fyra är assimilation, integration, separering och marginalisering. (Sam & Berry, 2010, s.476) Vilken strategi en person väljer är beroende av två komponenter: attityder och beteenden. Alltså hur man själv vill relatera till sin egen eller majoritetsgruppen, samt vad man i praktiken gör. (Schwartz & Unger, 2017, 15–28). Berry (1997) beskriver vidare att dessa komponenter påverkas av till vilken grad den egna kulturen och dess tillhörigheter anses vara viktiga och

till vilken grad kontakten och deltagandet med den andra kulturen anses vara viktig. Utifrån balansen mellan dessa utformas en av de fyra strategierna. Strategierna har visats vara direkt kopplade till hur lyckad anpassningen blir. Det är dock inte alltid dessa två går hand i hand. En persons beteende kan bli hindrat av bristen på möjligheter att ta del av det sociala sammanhanget, och på så sätt kulturen, även om viljan för att göra det finns. (Schwartz & Unger, 2017, 15–28; Berry, 1997, s.51)

- Strategin *assimilation* kan definieras vara när personen inte vill behålla sin kulturella identitet utan i stället söker kontakt med det nya samhället och försöker anpassa sig till det.
- I motsats till detta uppstår strategin *separation* där personen i stället prioriterar den egna kulturen och undviker kontakt med den nya kulturen.
- Om personen vill hålla en balans där både ursprungskulturen bibehålls men samtidigt vill söka kontakt och en delaktighet i den nya kulturen används strategin *integration*.
- Den sista strategin *marginalisering* uppstår när det finns ett svagt intresse och möjligheter att upprätthålla sin ursprungskultur samt att söka kontakt med den nya kulturen, vilket resulterar i att man hamnar utanför båda grupperna. Denna strategi kan ofta uppstå på grund av till exempel uteslutning och diskriminering. (Berry s.9; Sam & Berry, 2010 s.476)

Vilken strategi som används är som sagt en dynamisk process och kommer att påverkas av mötet och interaktionen med det nya samhället. Hurudan mottagande ges och vad är gruppens/personens egna mål för hur de vill leva i den nya miljön. (Schwartz & Unger, 2017, 15–28; Sam & Berry, 2010) Om den icke dominanta gruppen vill uppnå integration så krävs att det mottagande samhället är öppet och inkluderande av gruppen, på samma sätt krävs det att båda grupperna är accepterande av varandra och deras kulturella olikheter. Upplever de nyanlända diskriminering kommer de antagligen luta sig mer mot separation snarare än integration eller assimilation strategin. (Berry (1997); (Schwartz & Unger, 2017, 15–28; Sam & Berry, 2010, s.479)

Berry (1997) påpekar att av de fyra strategierna är integrationsstrategin att föredra eftersom det är mer sannolikt att det leder till en mer positiv anpassning. Av de övriga tre har marginalisering visats vara den minst fördelaktiga. Orsakerna till detta kan vara att integration ger fler resurser då man har kompetenser från två olika kulturer och kan då på bättre sätt hantera övergången. I motsats till marginalisering som innefattar lite kompetens från båda grupperna. (Sam & Berry, 2010 s.478)

En aspekt att ta i beaktande i förståelsen av ackulturationsprocessen är de kulturella värderingarna, attityderna och normerna som båda grupperna tar med sig i början av ackulturationsprocessen. (Sam & Berry, 2010 s.473). När det kommer till anpassningen är det kulturella avståndet, alltså hur lika eller olika kulturerna är också en faktor som påverkar ackulturationsprocessen. Finns det stora olikheter sätter det större tyngd på att lära sig den nya kulturen samt en större omställning att övergå från sin gamla, vilket kan leda till negativa attityder mellan grupper som i sin tur leder till en sämre anpassning. (Berry, 1997 s.23; Ward et al. 2001, s.240–241)

4.1 Möte med ny kultur

Att vara tvungen att byta land och starta ett nytt liv kan vara en väldigt utmanande process. Processen av att lämna allt det som känns bekant från sitt hemland, sin kultur och allt annat som ger en känsla av säkerhet, samtidigt som man bearbetar traumatiska upplevelser, kan vara en drastisk vändning som gör processen att hitta sin plats i samhället mer osäker. (Cetin, 2019, s.65)

Flyktingar som byter land upplever stress inom flera områden i livet. Några orsaker för denna stress är förlusten av sociala kontakter, social status och att anpassa sig till den nya kulturens normer. En del kan även uppleva diskriminering speciellt i arbetslivet, samt ha svårigheter att få tillgång till och använda sig av resurser (Walker, et al. 2015, 327)

Kulturchock är ett fenomen som kan uppstå i mötet med en ny kultur. Det är en känsla som kan drabba vem som helst som flyttar till en ny miljö och kan beskrivas vara en stressreaktion som uppstår i en persons anpassning på grund av lite kontroll, och en ovisshet för situationen. Mycket av det man observerar i sin omgivning känns obekant, och bristen på språk och förståelsen av sociala normer, gör att det är svårt att kunna skapa en referenspunkt för vilka

regler och normer som finns, vilket gör det svårt att tolka och förstå andras beteende samt hur man uppfattas av andra. (Furnham, 2012, 9–22; 2019, s.5)

Det finns forskning som identifierar olika faser och hur de tar sig i uttryck för människor när de flyttar till ett nytt land. Den första fasen är den fas där allting runt omkring känns nytt, omgivningen observeras och man lägger märke till de lik -och olikheter som finns.

Ankomsten kan vara en ganska omtumlande tid och den plötsliga förändringen kan föra med sig känslor av rädsla, oro och hjälplöshet. (Franzen, 2001, s.58; THL, u.å). När man befunnit sig i landet en tid börjar man snart lägga märke till de vardagliga utmaningar som kommer med att bo i ett nytt land. Till exempel att inte kunna språket kan utgöra flera hinder för att navigera sig fram i samhället. En annan utmanande aspekt är att man inte har samma grad av autonomi som tidigare, man känner inte till de sociala regler och normer som finns och måste försöka delta i samhället på ett språk man inte talar. (Franzen 2001, s.58). Den sista fasen kännetecknas ofta som den mest långvariga och består av reflektion över sin situation samt accepterandet och hanterandet av det nya landet och miljön. (Ward 2001, s.231)

En aspekt som är avvikande för flyktingar jämfört med andra grupper som flyttar till ett nytt land är att flyktingar har ofrivilligt anlant till det nya landet på grund av omständigheter och händelser i sitt hemland. De sätts på så sätt in i en främmande miljö betydligt mer oförberett och måste anpassa sig till den nya miljön, samtidigt som de hanterar de traumatiska upplevelser de flytt ifrån. De stora livsförändringarna relaterade till att anlända och anpassa sig till en ny kultur kan föra med sig flera stressande faktorer. Flyktingar upplever ofta en större grad stress relaterad till anpassningen jämfört med andra migrantgrupper. Andra faktorer som också påverkar den psykiska anpassningen är till vilken grad man känner sig nöjd med sin situation, samt upplevelser och attityder relaterade till ackulturation. (Ward et al. 2001, s 92-93, 236)

Ackulturativ stress är en term som Berry använder för att beskriva det tillstånd som kan uppstå när grupper och människor med olika kulturer möts. Ackulturativ stress kan sägas vara en stressrespons på händelser i livet som sker i mötet med nya kulturer och som utgör utmaningar för en person. Denna stress kan orsaka problem som ångest och depression. Dock, om upplevelsena av ackulturation och förändringarna som det för med sig upplevs som lätta, kommer också anpassningen att vara betydligt lättare. Det är när personen inte upplever sig ha tillräckliga resurser för att kunna hantera problemen som uppstår i samband med anpassningen som ackulturativ stress uppstår. (Berry, 2006 s.43, 47). I samband med

detta kan man fråga sig vilka aspekter är det som *orsakar* eller för den delen *förebygger* stress?

4.1.2 Kulturchock och KASAM

KASAM-modellen (Känslan av sammanhang) är utvecklad av Aaron Antonovsky och behandlar frågan om hur vissa människor som upplever trauman, stress, utmaningar... ändå kan klara hantera detta väl och bibehålla en god hälsa. Denna modell är central i diskussionen av mötet med en ny kultur eftersom vissa komponenter av modellen är direkt relevanta för att förstå personers upplevelser av anpassning till en ny kultur. Följden av de stressorer som uppstår från en händelse påverkas av styrkan i individens KASAM och huruvida de kommer att vara positiva, negativa eller neutrala. I sina studier formulerade Antonovsky tre centrala delar som han ansåg vara väsentliga för en persons KASAM. Dessa är begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet. En hög KASAM innebär alltså ett högt värde på dessa delar, och en låg KASAM låga värden. (Antonovsky, 1991, s.37-38)

Begriplighet syftar på vilken grad man upplever yttre och inre stimuli som klart och logiskt förståeliga. Upplevs informationen som strukturerad, tydlig, och sammanhängande kommer även känslan av begriplighet att vara högre, i motsats till om informationen uppfattas som kaotisk, slumpmässig och oordnad. En person med hög begriplighet kan alltså uppleva svåra utmaningar men ändå kunna ordna och ha en förståelse för situationen. (Antonovsky, 1991, s.38-39) Denna komponent i modellen kunde tillämpas i den initiala kontakten med den nya kulturen. Miljön är ny och känns obekant, kulturskillnader, såsom språk och normer är olika, vilket kan bidra till en brist på begriplighet.

Hanterbarhet syftar på i vilken utsträckning man upplever att man har resurser för att kunna hantera de utmaningar som kommer emot. Dessa kan vara resurser som är under ens egen kontroll, eller stöd utifrån till exempel vänner, familj eller professionella nätverk. En hög känsla av hanterbarhet leder till att man kan bättre hantera motgångar utan att känna sig som ett offer. (Antonovsky, 1991, s.40) Denna komponent skulle kunna relateras till vilka resurser som finns tillgängliga i integrationsprocessen, alltså hurudant stöd ges från samhället och omgivningen för att stärka känslan av hanterbarhet.

Meningsfullhet handlar om till vilken grad man känner att de utmaningar man ställs inför, är av betydelse, värda att engagera och investera energi i. I stället för att se utmaningarna som endast jobbiga moment som man hellre vore utan. En stark KASAM inom detta område innebär enkelt sagt att det finns något som är av betydelse för personen och en motivationsfaktor för att ta itu med utmaningarna. (Antonovsky, 1991, s.40-41) Personens egna mål och motivation att integrera och lära sig språket är aspekter som kan relateras till känslan av meningsfullhet. Även aspekter som utbildning, arbete och sysselsättning kan vara motiverande faktorer.

Alla dessa komponenter hör också ihop. Alltså kan en person placeras högt på en komponent och lägre på en annan. Utan en hög begriplighet kan det vara svårt att uppleva hög hanterbarhet, eftersom om man lever i en värld som känns helt oförutsägbar blir det svårt att tro att man kommer klara sig bra. (Antonovsky, 1991, s.43)

Meningsfullhet kan till viss del sägas vara den viktigaste delen, eftersom om man är motiverad och bryr sig så är det alltid möjligt att hitta förståelse och resurser. (Antonovsky, 1991, s.44).

Mötet med en ny kultur kan alltså komma med många känslor och utmaningar. Kulturchock och ackulturativ stress är båda relaterade koncept men kulturchock behandlar mer den initiala fasen av mötet med den nya kulturen medan ackulturativ stress kan sägas vara en mer långvarig process som kan uppstå under hela ackulturationstiden och anpassningen. Förutom personers egna mål och förhoppningar är mottagandet också viktigt för hur väl anpassningen kommer att gå. Det är en fördel om kulturerna är mer lika än olika, eftersom det då kräver mindre anpassning av båda parter. I mötet med kulturen uppstår som sagt utmaningar och KASAM modellens delar är tillämpbara i stora delar av kulturmötesprocessen, där flera aspekter är nödvändiga för att ge känslan av att det är en situation man har verktygen att klara sig igenom.

5 Sammanfattning

Kriget i Ukraina som började 24 februari 2022 gjorde att en stor mängd ukrainska flyktingar flytt och har sökt skydd i Finland. I dagsläget har sammanlagt över 60 000 ansökningar om tillfälligt skydd beviljats. Situationens osäkerhet påverkar tankar om att återvända. Teori om

integration som fenomen visar sig inte vara helt lätt att definiera, men kan sägas vara en mångfasetterad process som påverkas av många faktorer, framför allt i samspelet mellan de nyanlända och det mottagande samhället. Det finns flera aspekter som är viktiga för en god integrering, men samtidigt som de är sammankopplade och påverkbara av varandra, är inte framgång inom ett område nödvändigtvis en indikation på att en person har framgång inom ett annat, även om det är mer sannolikt. Aspekter som är viktiga för integration är rättigheter, arbete och sysselsättning, boende och hälsa, utbildning, socialt kapital samt språk och kultur. I mötet med den nya kulturen används ackulturationsteori för att beskriva fyra olika strategier relaterade till integration. Av dem är integrationsstrategin att föredra, medan marginalisering är den minst lyckade strategin. Teori om integration och ackulturationsteori är tätt sammankopplade i det att de båda behandlar personer anpassning. Skillnaden kan hittas i att integration handlar mer om att bli en del av samhället och dess olika strukturer, medan ackulturationsteori handlar mer om de psykologiska och kulturella förändringarna som sker i mötet med olika kulturer. Användandet till en ny kultur kan vara en väldigt omtumlande process med många stressorsakande utmaningar. Det är i detta möte som stress och ångest kan uppstå relaterat till anpassningen. KASAM modellen diskuterar komponenter som är viktiga för att kunna klara sig igenom dessa stressorsakande utmaningar och bibehålla en god hälsa. Begreppen begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet, är de områden som anses som viktiga för att kunna klara sig genom utmanande livsskeden. I relation till ukrainarnas integrationsprocess går det att relateras till bland annat; den nya miljön, resurser tillgängliga i integrationsprocessen, samt den egna motivationen att integrera.

6 Metod

I detta kapitel redogörs för vilken metod som använts i insamlandet och analys av data från undersökningen. Till undersökningen har en kvalitativ insamlingsmetod använts. Den kvalitativa metoden är lämplig att använda när man försöker förstå eller beskriva information eller ett fenomen, till skillnad från den kvantitativa metoden som uttrycker information i form av siffror och mängder. I den kvalitativa metoden försöker man som forskare sätta sig i den undersöktes situation och förstå deras perspektiv. Man strävar efter en djupare förståelse för ett fenomen och får en helhetsbild, vilket lämpar sig när man försöker förstå personers

livssituation. Vanliga metoder inom kvalitativ forskning är observationer eller intervjuer utan fasta frågor eller svarsalternativ. (Holme & Solvang, 1997, s.78-79, 92)

6.1 Datainsamlingsmetod

Eftersom syftet med studien var att få insikt i subjektiva upplevelser av ukrainska flyktingar och hur de upplevt integrationsprocessen samt vad som varit positivt respektive utmanande lämpar sig den kvalitativa metoden bäst. För att få svar på frågeställningarna har fyra kvalitativa semistrukturerade intervjuer gjorts med fyra ukrainska flyktingar. Intervjuerna har haft huvudfrågor, med stödfrågor under som kunde ställas vid behov beroende på hur respondenterna svarade och om situationen krävde det. Utöver dessa var det möjligt att ställa följdfrågor om det var nödvändigt beroende på hur respondenterna svarade. I den kvalitativa intervjumetoden har forskaren en uppfattning om vilka saker som är viktiga och utformar utgående från det en intervjumanual. Denna manual behöver inte nödvändigtvis följas exakt så länge man behandlar de områden som intervjuguiden omfattar eller det är relevant för det fenomen som undersöks. I intervjusituationen kan det ofta dyka upp andra uppfattningar och frågor utgående från vad respondenten svarar, detta behöver man ta i beaktande under intervjutillfället. (Holme & Solvang, 1997, s.101)

6.2 Urval

Av respondenterna är samtliga kvinnor mellan åldrarna 32–54 och bosatta på olika orter inom samma kommun i Österbotten. Tre av respondenterna hade varit två år i Finland och en ett år och sex månader. Valet av respondenter baserades på att de alla skulle ha bott i Finland i minst ett år, detta eftersom de behövt ha tid att uppleva och kunna bilda sig en uppfattning om integrationsprocessen. En annan faktor som påverkade valet av respondenter var att de behövde ha tillräckliga språkkunskaper i svenska, engelska eller finska för att kunna svara på intervjufrågorna.

I sökandet av respondenter användes snöbollseffekten, vilket innebär att respondenterna hittades via bekanta som i sin tur gav vidare tips till andra personer som kunde intervjuas. Att

samtliga av respondenterna är kvinnor har också att göra med att majoriteten av vuxna som flytt från Ukraina är kvinnor, vilket också gör det svårare att hitta män som passar mina kriterier.

Vid själva genomförandet av intervjun beaktades tid och miljö och före intervjun sändes frågorna till respondenterna. Det var viktigt att hitta en miljö där respondenten kunde känna sig bekväm och prata ostört. Före intervjun skickades intervjuerna i god tid på förhand åt respondenterna så att de fick bekanta sig med materialet och fundera igenom frågorna. Detta eftersom de skulle ha tid att kunna formulera sina tankar och kunna ge utförligare svar. Tre av intervjuerna skedde på engelska, och en på svenska. Intervjuerna räckte mellan 30 och 65 min. För att bättre kunna vara engagerad i samtalet och ställa följdfrågor valdes att bända in intervjun i stället för att göra anteckningar. Efteråt transkriberades alla intervjuer.

6.3 Etik och datasekretess

Det är viktigt att informera personerna i undersökningen om vad som är syftet med studien och vad materialet kommer att användas till. Vidare är det viktigt att informera om att deltagandet är frivilligt och att de kan avbryta när som helst om de vill. Deltagarnas integritet ska även skyddas, vilket betyder att säkerställa deltagarna om att de är anonyma i undersökningen (Kvale & Brinkman, 2014, s. 107-109). Innan intervjuerna påbörjades förklarades syftet med undersökningen, och vad materialet kommer att användas till, samt att allt material kommer att raderas när undersökningen är färdigställd. Respondenterna informerades om att de är anonyma och att deltagande i intervjun är frivilligt och kan avbrytas när de vill.

6.4 Val av analysmetod

För att analysera materialet har en kvalitativ innehållsanalys använts. Efter materialet var insamlat renskrevs svaren så att de var lättare att analysera och jämföra, samtidigt som de fortfarande höll sin ursprungliga innebörd. Efter transkriberingen lästes svaren igenom flera gånger för att få en helhetsbild. Därefter sammanställdes alla intervjuer och analyserades mot bakgrund av teorin.

7 Resultat

I detta kapitel kommer resultaten från undersökningen presenteras. Svaren på frågorna är indelade i kapitel i den ordning som huvudfrågorna ställts i intervjun. Respondenternas svar presenteras genom att beskriva hur de svarat, men citat används också ibland för att tydliggöra och lyfta fram vad en respondent har sagt och hur de formulerat svaren.

7.1 Vägen till Finland

En av respondenterna kom till Finland av en slump precis före krigets början och var alltså redan i Finland då kriget började. Flera av respondenterna påpekade att valet att komma till Finland inte var ett medvetet val, eller för flera av respondenterna starkt motiverat av kontakt till Finland i form av familjemedlemmar som varit bosatta i Finland från tidigare, samt familjemedlemmar och vänner som kom till Finland efter krigets början. Två av respondenterna flydde först till Polen, varav en av dem i ett tidigt skede fick information från en volontärorganisation om en buss som körde till Finland och valde att ta den, eftersom hon hade släkt och vänner i Finland, ovetandes vart exakt i Finland hon skulle hamna. Den andra respondenten stannade längre i Polen för att hjälpa sin syster och kom senare till Finland.

“I come here cause my Brother live in Finland from 2013, he has work and apartment here, so when we begin to think where we can live first we think about this”

“I didn’t choose it, destiny chose it.... I lived in Poland for 8-9 months cause my sister has a small child...and i was helping her”

Vägen till Finland varierar för respondenterna och det finns olika orsaker till att det blev specifikt Finland. Det som är gemensamt hos de flesta av respondenterna är att familj och släkt eller annan anknytning till Finland kan sägas vara de mest drivande faktorerna för att komma till Finland. Finland var inte alltid heller ett självklart val, utan för en del en slump.

7.2 Första tiden i Finland

En sak som var framträdande i alla svar var mottagandet från finländare och det finländska samhället. Samtliga lyfte fram att de fått ett gott mottagande från människor och blivit vänligt bemötta. Flera lyfte även fram att de fått mycket hjälp från volontärorganisationer, bland annat med saker såsom boende och hjälp med olika dokument, vilket varit till stor hjälp.

“The people was very kind and they help us so much, everyone try to help and i really am so grateful to the Finnish people, you guys have a big heart”

En respondent beskriver att hon hade den fördelen att hon inte kom till Finland ensam, vilket hjälpte, men fortsätter att beskriva den första tiden som förvirrande, frustrerande och skrämmande, på grund av den svåra situationen och att hennes familj var vid den tidpunkten ännu kvar i Ukraina, och de inte visste vad som skulle hända. Miljöombytet kom också lite som en chock, då respondenten var hemma från en storstad och nu bodde på en liten ort.

En annan respondent beskriver det första som hon lade märke till var språket och hur hon inte förstod någonting av vad människorna runt omkring sa, jämfört med tiden då hon var i Polen och lärde sig förstå språket på några veckor, eftersom det finns likheter mellan ukrainska och polska. Hon beskriver det första intrycket av Finland som väldigt lugnt och tyst. Speciellt med tanke på att hon även kom från en storstad och nu befinner sig på en liten ort. Hon hade förväntningar på att Finland skulle vara väldigt kallt, men att det i slutändan var lika kallt, om inte kallare i hennes hemstad. Det var utmanande den allra första tiden, men enligt respondenten var det viktigt att inte sätta höga förväntningar och uppskatta det man får, på detta sätt är det lättare att hantera utmaningar.

“When people ask how are you? I say I have a place to sleep, I’m not sleeping on the ground, I have a bed, clothes and money for food. But I appreciate everything people do for me”

En annan respondent kom till Finland tillsammans med sina föräldrar och hennes son. Hon beskriver att från början tänkte de att de inte kommer att stanna länge i Finland utan återvända till Ukraina efter två veckor. Hon beskriver den första tiden som väldigt svår och

stressande. Detta eftersom hon var enda i familjen som kunde engelska och hon försökte få reda på information om olika saker. Dock fanns det många människor och volontärer som hjälpte till. En annan stressande faktor var avsaknaden av jobb och att inte kunna planera inför framtiden. Språkutbildningen och skolan upplevdes som väldigt positiva och viktiga för vardagen. Tiden över sommarlovet då det inte var någon skola kändes vardagen tom, eftersom hon inte heller hade arbete, vilket var väldigt stressande eftersom det inte fanns något att göra men inte heller någon kunskap om hur de ska hitta jobb eller integreras i samhället, endast det vad de hör av andra i sin omgivning.

“...Especially because I have no job, I have no plans, I don't know what tomorrow will be, so it was hard, and the first summer it was terrible. I just take my children and walk to the forest, just so they don't sit at home all the time”

Det kan konstateras att det finns en hel del likheter, men också vissa skillnader angående den första tiden efter att ha anlänt till Finland. Den första tiden kan beskrivas vara utmanande på många sätt, där stress, förvirring och osäkerhet för situationen och den nya miljön är påtaglig. Det goda mottagandet är framträdande bland samtliga respondenter och det är något som kan ses ha haft en stor positiv påverkan i det tidiga skedet då allting nytt och obekant, och bidra till att minska på stressen. Speciellt volontärorganisationer verkar ha utgjort en viktig roll i att kunna erbjuda hjälp i det tidiga skedet.

7.3 Arbete

Tre av respondenterna hade lyckats skaffa sig jobb i ett relativt tidigt skede efter att ha kommit till Finland.

En respondent berättar att hon i Ukraina arbetade som lärare och har en utbildning inom pedagogik. Första året fick hon göra sin första språkpraktik på en skola och fick efter detta jobb på en skola med att lära ut ukrainska i en skola några timmar per vecka. Utöver detta vikarierar hon även idag på ett dagis ibland.

Det som kom fram i varierande grad hos alla de som hade fått arbete var att språket, och speciellt engelskan, var till stor hjälp med att hitta och få arbete.

“Jag hade språkpraktik på skolan och efter praktiken arbetade jag i integrationsklassen med ukrainska och somaliska barn på skola.”

En annan respondent hade fler problem med att hitta arbete, eftersom hon innan kriget var på väg att byta yrke, och hade precis påbörjat sina studier inom programmering, samt var hennes tidigare yrke väldigt specifikt vilket gjorde det svårare att hitta jobb. Hon berättar även att de flesta jobb som skulle vara möjliga är fysiska arbeten, och svårt att få liknande jobb som i Ukraina.

En respondent berättar att TE-byrån hjälpte till med att hitta jobb, men poängterar att det inte går att förlita sig på att de kommer fixa allt utan man måste själv aktivera sig för att det ska fungera. Hon nämner även att hennes tidigare arbete var till nytta i sökandet av jobb eftersom hon jobbat inom en svår sektor där hon varit tvungen att bemöta många svåra människor, vilket gjort att hon blivit väldigt lugn och insisterande. Hon hade via en annons hittat arbete över sommaren, och efter sommaren fått stanna ännu längre. Skillnaden mellan jobbet i Ukraina och jobbet i Finland beskriver hon dock som stort eftersom hon är van att jobba med hjärnan och nu har ett mer fysiskt arbete. Hon påpekar att det jobb hon har nu är inte det som hon vill ha, utan det är tillfälligt. Ett hinder för att hitta jobb är de stora avstånden på orten som gör att det är svårt att ta emot jobb på ställen längre borta. Detta försvåras av att hon inte har bilkörkort, vilket också var en av orsakerna hon började på det jobbet hon har i Finland.

“It’s not easy to find job in Finland in my opinion, it’s a choice, so you must be insistent and not be lazy, use every resource you have”

Respondenternas erfarenheter av att hitta och få jobb hade många likheter. För nästan alla har det inte varit desto större bekymmer att få jobb. Språkpraktik och TE-byrån är hjälpsamma i sökandet av arbete men det är också viktigt att själv vara aktiv med att söka och fråga. Det märks att kunskaper i engelska har varit till stor fördel för samtliga respondenter, men det går också att se stora skillnader i typen av jobb respondenterna varit vana med från Ukraina jämfört med vad de fått i Finland. (Pöllänen et.al 2021, s.57) beskrivning av utmaningen för personer bosatta på mindre orter framkommer även där en respondent varit begränsad till att ta jobb för de ligger för långt borta.

7.4 Studier

Av respondenterna studerade endast en på yrkesskola, medan de övriga tre hade antingen planer på eller uttryckt intresse för att börja studera på yrkesskola.

En av respondenterna påpekar att det gällande språkundervisningen varit svårt att välja mellan finska och svenska och hon har bytt flera gånger, samt är det utmanande då hon jobbar samtidigt.

En av respondenterna hade efter att ha studerat svenska i ett år påbörjat en utbildning på en yrkesskola och tyckte att hennes tidigare utbildning var till stor hjälp men samtidigt att de nya systemen, samt språket, utgjorde en utmaning.

Tre respondenter nämnde att lärare och TE-byrån har varit till stor hjälp för att få information och vägledning om vilka studiealternativ som finns. En av dessa påpekar dock att språkutbildningen inte varit tillräcklig och att privata lektioner har varit nödvändiga för att lära sig språket eftersom hon hoppas bli antagen till en yrkesskola.

7.5 Viktiga aspekter för integration

På frågan om vad som varit viktigt för att kunna integreras var språket en central punkt som alla respondenter påpekade som viktig för att kunna integreras. Språket är en viktig del, inte bara för att få jobb och kontakt med andra finländare, utan också en stor del av kulturen. Samtliga av respondenterna lär sig svenska i första hand.

En av respondenterna lyfte fram att stabiliteten i Finland har gjort integrationen lättare. Alltså att i Finland är saker väldigt tydliga - man vet vad man behöver göra steg för steg för att kunna ta sig framåt, och behöver man hjälp får man råd. Respondenten påpekar att det hjälper att hantera utmaningar när man vet säkert vad man behöver göra för att ta sig framåt och att det finns hjälp att få. En annan sak är att Finland inte är ett korrupt land, vilket gör att man kan lita på folk.

Tre av respondenterna tyckte att kontakten, möten och att kommunicera med finländare är mycket viktig för att kunna integreras. En respondent nämner att genom att prata med sina finländska vänner och bekanta får hon det stöd hon behöver, och det är väldigt viktigt för att

kunna integreras. En annan respondent nämner att människorna i Finland har varit väldigt viktiga eftersom de varit så förstående för ukrainarnas situation, och det mottagande de fått har gjort det lättare att anpassa sig.

“But, in Finland I saw how it works, that when you have these meetings, it makes you a little bit closer to each other, and you feel like you are not alone, you are a part of something”

“Kommunikationen med vänner gör det möjligt att leva. Vänner kommer alltid att hjälpa och ge stöd. Jag försöker prata med mina vänner varje dag, och det hjälper väldigt mycket med integration”

En av respondenterna nämnde att det som hjälpt mycket varit de många gratis evenemang som ordnas av många volontärorganisationer, såsom sportevenemang, fester, eller tillställningar där man bara kan komma och ta det lugnt.

Två av respondenterna lyfte också fram att det inte bara varit den sociala kontakten med andra finländare som varit viktig utan den sociala kontakten med andra ukrainare. Det faktum att så många ukrainare kommit till Finland har gjort det möjligt för ukrainare att hålla kontakt med varandra, och prata med andra människor som har liknande erfarenheter. Genom detta bildas en samhörighet där de kan stödja varandra. Det har även bildats många samlingsplatser som är till för ukrainare dit de kan samlas inom sitt närområde, vilket har varit väldigt viktigt, eftersom det är en plats där man kan samlas för att träffa människor, prata och få hjälp med olika saker. En av respondenterna nämnde att detta var väldigt viktigt den första tiden i Finland.

7.6 Utmaningar

Det som alla respondenter tog upp i varierande grad var språket och dess utmaningar. Att inte kunna språket gör det svårare att bli en del av samhället, vare sig det gäller att skaffa sig jobb, eller bygga sociala kontakter med finländare. En annan utmaning med språket som nämns är att det är svårare att navigera sig fram och hitta resurser i samhället. Utöver detta var det flera respondenter som hade svårt att peka ut något som varit rent negativt i deras integrationsprocess, några aspekter nämns dock som utmanande.

En av respondenterna beskrev att en utmaning har varit att kunna avläsa finländares avsikter och attityder. Hon berättade att man kan göra samma misstag flera gånger om i till exempel situationer som språk, jobb eller studier, och hon har haft svårt att läsa av om de är glada är eller arga, eftersom de oftast har ett så trevlig och vänligt bemötande, vilket gör att det tar längre att läsa av deras avsikter. Utöver detta lyfter respondenten endast fram språket som utmanande, men anser att om man är motiverad så är det lättare att hantera detta.

En annan respondent berättade att hon ibland har tankar som hon beskriver som en "migrationskris" från vilket hon ibland får tankar om att hon vill sluta med allt, ta sin resväska och återvända till Ukraina.

En respondent berättade om stunder då hon speciellt under första tiden efter hon kom till Finland kunde vakna av olika ljud och trodde att krig hade kommit till Finland också. Efter att ha kommit till Finland träffade hon bland annat polisen och Migri men påpekar att det hade varit bra att ha någon att prata med utan att behöva fråga om detta. Därför ville hon ta fasta på att det är viktigt att de människor som flyr från Ukraina får tillräckligt med psykologiskt stöd, eftersom att fly från hemlandet kan medföra många psykologiska problem. Det finns hjälp men det borde vara mer tillgängligt och lättåtkomligt.

“When people come here they experience.. they can’t learn the language, they don’t understand what they should do...Psychological help maybe helps, it’s very important. We visit police and Migri but sometimes I think we need someone to speak to without having to ask for it”

En respondent påpekade att eftersom hon bor på en liten ort är det svårare att vara utan bil och körkort, därför behöver hon använda sig av lokaltrafiken för att ta sig till staden för att utföra ärenden. Men tiderna är begränsade och resor blir kostsamma när man ska betala resorna själv. En annan respondent uttrycker samma problem med tillgång till bil och uttrycker vikten av att ha bil eftersom det är väldigt svårt för henne att hitta boende på andra ställen, vilket i sin tur begränsar hennes arbetsmöjligheter till ett mindre område.

“I started looking in the summer and now it’s already April. We only saw two flats but it was too big. I am alone, I don’t need a big flat.”

En annan sak som poängteras av en respondent är att mycket är väldigt “privat” i Finland och det är svårt att komma in i grupper och “system” med andra människor och finländare som utomstående. Respondenten påpekar att det inte finns tillräckligt med platser där människor kan träffas för att umgås och träffa andra människor, vilket gör det svårare att känna sig inkluderad i samhället. Det som saknas är en känsla av gemenskap.

“For example, in the summertime, every Finnish family go to the summer cottage, and they are spending their whole summer there. But we don’t really have this place how to meet people, and where to meet and have this community”

Det går att konstatera att språket varit den vanligaste utmaningen, vilket var ganska väntat. Genom språket ges tillgång till det mesta i samhället. Intressant dock att de flesta hade svårt att peka ut något rent negativt i integrationsprocessen, det verkar som om mottagandet och hjälpen är en stor orsak till detta. Det största problemet verkar ligga i den sociala kontakten till finländare, där avsikter kan vara svåra att avläsa, eller att det helt enkelt är svårt att bilda en längre och djupare kontakt med andra finländare, jämfört med egna landsmän. Att bo på små orter verkar också utgöra en utmaning för vissa i och med att det är så långa sträckor mellan ställen.

7.7 Information från myndigheter

Samtliga respondenter tyckte att de fått hjälp och information från myndigheter och att kommunikationen i det stora hela har fungerat bra. Två av respondenterna påpekar ändå att för att få tillgång till information och hjälpen som finns är det viktigt att själv aktivera sig och söka fram information själv. En annan respondent nämner att hon får mestadels info via privata källor, såsom kanaler på appen Telegram där ukrainare delar relevant information på ukrainska.

“I think the problem is not problem of finding information, but the people. There is a lot of information but you just have to search for it.”

Ett problem som nämndes av en respondent var att det alltför ofta är tekniska problem på olika webbplatser, eller att det kan vara svårt att hitta svar på en specifik fråga.

Informationen finns alltså tillgänglig, men det är genom privata nätverk som mycket info sprids vidare

7.8 Likheter mellan Finland och Ukraina

På frågan om likheter och skillnader mellan finländska och ukrainska kulturen var alla respondenter av den åsikt att Finland och Ukraina har ganska många kulturella likheter. Några saker som nämndes var liknande natur och klimat, samt liknande traditioner och gemensamma högtider såsom jul och påsk. Några respondenter nämnde många likheter mellan språken, där vissa ord liknar eller är nästan samma, på både svenska och finska. Två respondenter tyckte att maten var lika, och att vissa saker, såsom sallader i butiken, var väldigt lika som i Ukraina. Några respondenter lyfte fram att likheterna i kulturen har hjälpt och gjort det lättare att integrera.

En respondent lyfte fram att en orsak varför finländare är så förstående gentemot ukrainare är att Finland delar en väldigt liknande historia med Ryssland och kan relatera till ukrainarnas situation. En annan respondent tyckte att finländare var väldigt öppna och mottagliga, och att ukrainare delar detta, men poängterade att det kan bero på att hon bor på ett svenskspråkigt område och att svenskspråkiga personer ofta kanske är mer öppna än finskspråkiga. En annan respondent tyckte att det finska samhället var lite mer stängt.

“Jag tror det är därför att Finland och Ukraina har gemensamma sidor i historien och finländare vet vad kriget innebär och Finland mycket hjälpa och alla finländare mycket hjälpa.”

Tre av respondenterna lyfte fram att samhällets attityder gentemot, och hur de talar till barn i Finland skiljer sig från Ukraina. Det finska samhället har mer tålmod med barn och är inte lika strikta eller tuffa mot dem jämfört med i Ukraina. Exempelvis hur lärare är mot barnen i skolan.

“But you have many nice things which are good to steal. For example how you speak with the children, and your attitude to the children, it’s very nice and I like it”

Det går att konstatera att det finns flera likheter mellan Ukrainas och Finland kultur, vilket också har hjälpt med integrationen. Det finns kanske en likhet som gör att båda parter kan relatera till varandra. De få skillnader är till största delen inte heller negativa, utan snarare positiva observationer i Finland.

7.9 Att bli en del av det finländska samhället

Samtliga respondenter kunde inte påstå att de kände sig som en del av det finländska samhället. En övergripande orsak som samtliga respondenter tog upp var att de inte varit tillräckligt länge i Finland ännu. Att bättre kunna språket var en central aspekt som flera påpekar som viktig för att kunna känna sig som en del av samhället.

Två av respondenterna nämnde den tillfälliga statusen som kommer med tillfälligt skydd vara en orsak som gör det svårare att känna sig som en del av samhället, på grund av den osäkerhet som råder angående vad som kommer hända efter det tillfälliga skyddet är över.

“The language is a strong influence to feel a part of this country or not. It’s very important”

“It’s the 3rd year but it’s even then the thought that we might go back to Ukraine. So this is a problem still today, to wait for the future”

En av respondenterna kände inte sig som en del av samhället eftersom hon inte hade något arbete, och kände sig därför som att hon inte bidrar till samhället utan endast tar. En annan sak som togs upp var att kontakten till finländska människor var, även om hon hade finländska vänner och bekanta, inte lika nära som kontakten med andra ukrainare. En annan respondent lyfte fram att hon skulle vilja ha fler finländska vänner för att kunna komma in och känna sig som en del av det finländska samhället.

“I have friends, I know people, people I can ask for help with anything, but not as close as with the Ukrainian community”

Alla respondenter hade en positiv inställning till att integreras och ville integreras. Några respondenter nämnde att hade de fått frågan vid ett tidigare skede efter de kom till Finland hade de inte svarat lika positivt, men i samband med att de inte kunnat återvända till Ukraina och de fått starkare fotfäste i Finland har inställningen ändrats med tiden.

“Jag vill arbeta i Finland. I Finland känner jag mig som hemma. I Finland är jag glad”

“If you asked me one year ago if I want to integrate, I would have told you no, but now it’s yes I think”

Att bli en av samhället verkar vara en process som med tiden har utvecklats för samtliga respondenter. Det verkar också vara en tanke som behövt reflekteras kring vid flera tillfällen desto längre respondenterna varit i Finland. Tanken om att kriget inte kommer hålla på länge har möjligen påverkat tanken om att vilja bli en del av samhället. Men tiden har gjort att viljan att bli en del av samhället blivit allt starkare. Man kan se att den sociala kontakten till andra finländare inte är tillräckligt för respondenterna och något som de är i behov av om de ska kunna sig som en del av samhället. Språket är som teorin också beskriver mycket viktigt för att bli en del av samhället och på grund av den korta tiden respondenterna varit i Finland syns det att detta utgör en utmaning.

8 Resultatdiskussion

Syftet med studien var att undersöka vilka upplevelser ukrainska flyktingar haft av att anlända och integrera sig i det finländska samhället. Mina frågeställningar var hur ukrainska flyktingar beskriver sina upplevelser av att anlända och integrera sig i Finland, vilka aspekter som varit positiva eller utmanande i integrationsprocessen, samt vad som varit betydelsefullt för integrationen enligt dem själva. Jag tycker undersökningen har fungerat bra för att svar på syftet och dess frågeställningar. Även om det kan vara svårt att dra större generaliseringar för ukrainare som grupp i och med att urvalet av respondenter inte var så stort kan man ändå få en inblick i vilka upplevelser ukrainska flyktingar haft och jag tycker frågeställningarna har

besvarats. Med ett större urval med både män och kvinnor hade jag kunnat få ett bredare resultat med flera synpunkter ur andra perspektiv, vilket hade kunnat ge andra resultat. Det jag hade kunnat göra annorlunda var att tidigare börja söka efter respondenter, eftersom det visade sig vara en utmaning att hitta respondenterna som jag delade ett gemensamt språk med, samt eftersom majoriteten av flyktingar från Ukraina varit kvinnor så var det svårt att hitta män som också fyllde språkravet.

Även om det kan te sig vara svårt att under en kort intervju göra en fullständig bedömning om en persons KASAM (känsla av sammanhang) är stark eller svag, tycker jag ändå att de element som KASAM modellen framför som viktiga för att ha en känsla av sammanhang enligt Aaron Antonovsky framkommer i olika drag i respondenternas svar och ur svaren kan tolkas vissa aspekter som direkt relaterar till KASAM modellen. Om man tillämpar KASAM modellen på respondenternas svar så går det att se att aspekter som begriplighet och hanterbarhet har blivit främjade genom det goda mottagande som respondenterna fått av finländare. Begripligheten som till en början var låg för vissa respondenter på grund av den nya miljön, ett nytt språk, och okunskap om hur man ska gå till väga blev starkt hjälpt av stöd och hjälp med olika saker på flera olika nivåer. Detta i sin tur korrelerar direkt med hanterbarhet, eftersom ett återkommande tema i respondenternas svar poängterar den stora hjälpsamhet de fått genom stödnätverk samt vänner och bekanta vilket gett dem resurser att klara av att klara av den stora omställningen samt integreras i samhället. Meningsfullhet syns även hos alla respondenter och har utvecklats under tiden de varit i Finland från att ha varit osäkra om de kommer återvända inom en kort tid till att de varit mer inställda på att stanna kvar i Finland och på så sätt också mera motiverade inför saker som språk, jobb och studier. Respondenternas vilja att själva aktivera sig stämmer också överens med KASAM modellen som påpekar att om meningsfullhet finns så blir det också lättare att hitta begriplighet och hanterbarhet. Ser man på svaren ur ett holistiskt perspektiv tycker jag det framkommer att respondenternas KASAM har stärkts av dessa komponenter och det har hjälpt dem att ta itu med utmaningar, och den stress som uppstått i anpassningen till den nya miljön.

I teorin framkom att den första tiden i ett nytt land kan föra med sig många stressorer. Det här visade sig också i svaren. Trots det goda mottagandet upplevde samtliga respondenter den första tiden som utmanande på grund av den stora omställningen. Arbete visar sig också vara en viktig faktor för att känna sig delaktig i samhället för de flesta. Samt kan man se att

avsaknaden av arbete har motsatt effekt, där de psykiska utmaningarna blir alltmer framträdande, vardagen känns tom och man blir mer isolerad, vilket också beskrivs i teorin.

I John Berrys ackulturationsteori framkommer att det kulturella avståndet påverkar ackulturationsprocessen, alltså hur likadana normer och värderingar de mötande kulturerna har kommer att påverka anpassningen. Finns det stora olikheter blir det svårare och vice versa. (Berry, 1997 s.23; Ward et al. 2001, s.240–241). Detta framkommer i intervjuerna som en viktig punkt för ukrainska flyktingars integration. Finland och Ukraina har väldigt mycket gemensamt, både i sin historia och sin kultur. Vilket har gjort det lättare för respondenterna att identifiera sig med och komma närmare andra finländare och har onekligen också påverkat mottagandet. Enligt de fyra strategierna som Berry framför beskrivs det att mötet mellan kulturerna kommer påverkas både av båda sidor, alltså attityderna och mottagandet. Båda parter behöver vara accepterande av varandra. Det kan utifrån svaren påstås att enligt Berrys teori har respondenterna på vissa sätt haft bättre förutsättningar att anpassa sig i Finland eftersom de delar många likheter. Respondenterna verkar därför utifrån detta luta sig mera mot integrationsstrategin som John Berry beskriver den. Eftersom de ändå håller kvar den ukrainska kulturen och har ett stort nätverk tillsammans med andra ukrainare men efter tidens gång har blivit alltmer inställda på att stanna i Finland och har inte heller upplevt diskriminering. Enligt Nordforsk (2022) framkommer dock också att en temporär status också kan medföra en osäkerhet för framtiden vilket kan försvåra processen för integration, och det här nämns också av vissa respondenter. Eftersom de inte vet hur framtiden ser ut så blir det svårare att känna sig inkluderad och en del av samhället vilket också är en faktor att ta i beaktande.

De viktiga aspekterna för integration som framkommer i teorin så överensstämmer till stor del med respondenternas svar. Språket lyfts framför allt fram som både en central del, samt som en stor utmaning för att kunna vara delaktig i samhället. Utbildning och arbete är också två delområden som respondenterna påpekar som mest viktiga för integration, men också hälsan, speciellt den mentala, är enligt vissa respondenter viktig att stödja för att klara av att integreringen.

I teorin förutspås socialt kapital som en av de viktiga delarna för integration. Det här är också väldigt framträdande i intervjuerna. Social kontakt som beskriven av Ager & Strangs ramverk visar sig stämma överens med respondenterna svar. Sociala broar beskrivs genom att alla respondenter lyfter fram den sociala kontakten med andra finländare som väldigt viktigt. En av dessa påpekar också att hennes finländska vänner har gjort det mycket lättare att anpassa

sig. Det motsatta visas också i svaren där vissa respondenter vill bli mer bekanta med finländare men att det har varit svårt, eftersom finländare kan vara svåra att bilda djupare kontakt med, även om de är positiva och hjälpsamma. Det här har i sin tur utgjort en utmaning för att bli delaktig i samhället. Kunskap om kulturen och det kulturella utbytetets betydelse för integrationsprocessen hänger tätt samman med detta och ur respondenternas svar kan liksom påstås i teorin ses att detta skulle vara uppskattat men att hitta kontakt har varit utmanande för en del av respondenterna. Här uppstår en paradox där kontakt med andra finländare skulle främja språkinläringen, men det är svårt att bilda kontakter delvis för att språkkunskaperna är bristande. Enligt teorin om ackulturation så är det naturligt sett så att majoritetsbefolkningen kommer ha större inflytande över integrationen eftersom de besitter mera makt i sammanhanget, och av samma orsak skulle det också vara på deras ansvar att vara mera tillmötesgående.

Sociala band som nämns i teorin lyfts också fram och visar sig vara en viktig del för respondenterna, alltså kontakten med människor från den egna kulturen. Det som visas i svaren är att eftersom det finns så många som kommit från Ukraina så har det också varit betydligt lättare att träffa personer med liknande erfarenheter, vilket respondenterna lyfter fram som betydelsefullt, eftersom de har kunnat bilda kontakter med andra ukrainare och det funnits en slags samhörighet, vilket har fungerat som stöd för anpassningen.

9 Avslutande tankar

I ett tidigt skede hade jag tankar om att jämföra ukrainska flyktingar integrationsupplevelser med flyktingar som inte haft samma process utan varit asylsökande i och med att processen har varit unik för ukrainska flyktingar men insåg ganska snabbt att ett sådant arbete skulle bli ett alltför stort projekt och skulle inte vara möjligt att genomföra i denna kapacitet med några meningsfulla resultat. Därför blev i stället fokus på specifikt ukrainska flyktingar. Andra undersökningar har dock gjorts angående ett mer brett urval av flyktingar från andra länder så förhoppningsvis kan den här studien även tolkas i ljuset av andra studier som gjorts och på så sätt bidra till en bredare förståelse för hurdana upplevelser flyktingar har haft av att integreras i Finland och vilka faktorer som bidragit positivt samt negativt. Det som var en utmaning var att hitta personer som behärskade engelska eller svenska, vilket gjorde att jag inte hade mycket kontroll över de respondenter jag kunde intervjua.

Integration är också ett väldigt brett tema som består av många delar och det kan vara svårt att dra stora slutsatser när man studerar en så stor helhet, eftersom det är svårt att förutspå vad respondenterna kommer att vilja lyfta fram då frågorna är ganska breda och svaren kan behandla ganska olika saker, därför kunde man argumentera för att arbetet kunde ha riktats in mer mot en specifik del av integrationen eftersom det då skulle vara enklare att styra intervjuerna så de omfattar samma saker. I slutändan blev det inte ett desto större problem eftersom intervjuerna togs upp i största del samma saker av respondenterna. Det som jag skulle kunna ha gjort är möjligen att ha mer specifika frågor och kanske även gjort en pilotintervju för att se hur frågorna tolkas.

10 Litteraturförteckning

Ager, Alastair & Strang, Alison. (2004). The Experience of Integration: A Qualitative Study of Refugee Integration in the Local Communities of Pollokshaws and Islington.

Alastair Ager, Alison Strang, (2008). Understanding Integration: A Conceptual Framework, *Journal of Refugee Studies*, 21(2). 166–191. <https://doi.org/10.1093/jrs/fen016>

Alastair, Ager, Alison Strang, (2010) *Journal of refugee studies* 23(4): 589-607. (Refugee Integration: Emerging Trends and Remaining Agendas *Journal of refugee studies* 23(4): 589-607. DOI:10.1093/jrs/feq046

Alho, R., Eronen, E., Paljakka, M., Penttilä, A., Simonen, J. Välimäki, M. Väyrynen, T. (2022) *Ukrainalaiset suomessa*.

Antonovsky, A. (1991). *Hälsans mysterium*. Natur och kultur.

Arbets- och näringsministeriet. 25.3.2022. *Personer som får tillfälligt skydd har rätt att arbeta i Finland - arbets- och näringsministeriets anvisning informerar personer som flytt från kriget i Ukraina om sysselsättning*. Hämtat 30.1.2024 från: <https://tem.fi/sv/-/personer-som-far-tillfalligt-skydd-har-ratt-att-arbeta-i-finland-arbets-och-naringsministeriets-anvisning-informerar-personer-som-flytt-fran-kriget-i-ukraina-om-sysselsattning>

Arbets- och näringsministeriet. Owl Group Oy (2023). *Selvitys tilapäistä suojelua saavista työvoimapaalvelujen asiakkaina ja työmarkkinoilla*. Hämtat från: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-826-4>

Berry, J. W. (1988). Understanding the Process of Acculturation for Primary Prevention. University of Minnesota. Refugees Assistance Program.

Berry, J.W. (1997). Immigration, Acculturation, and Adaptation. *Applied Psychology*, 46, 5–34.

Berry, John. (2010). Acculturation: When Individuals and Groups of Different Cultural Backgrounds Meet. *Perspectives on Psychological Science* - 5(4): 472-481. <https://doi.org/10.1177/1745691610373075>

Cetin, M. 2019, Effects of Religious Participation on Social Inclusion and Existential Wellbeing Levels of Muslim Refugees and Immigrants in Turkey. *The international Journal for the Psychology of Religion* 2019, 29 (2), 64–76

David L. Sam and John W. Berry (2006) - *The Cambridge Handbook of acculturation psychology*

Franzén, E. C. (2001). *Att bryta upp och byta land*. Natur och kultur.

Furham, A. (2012). Culture shock. *Journal of Psychology and Education*, 2012, 7(1), 9-22

Furnham, A. (2019). Culture Shock: A Review of the Literature for Practitioners. *Psychology*, 10, 1832-1855. <https://doi.org/10.4236/psych.2019.1013119>

Globalis (2024) *Ukraina*. Hämtad 20.3.2024 från: <https://globalis.se/konflikter/ukraina#Underliggandeorsakerochdrivkrafterikonflikten-4>

Helander, M., 2015, *Kan vi stå till tjänst? Integration på svenska i Finland*. Helsingfors: Svenska Kulturfonden

Holme, I. M., Nilsson, B., & Solvang, B. K. (1997). *Forskningsmetodik: Om kvalitativa och kvantitativa metoder* (2. uppl.). Studentlitteratur.

Inrikesministeriet, u.å. *Tillfälligt skydd för personer som flytt från Ukraina*. Hämtat 23.12.2023 från: <https://intermin.fi/sv/krisen-i-ukraina/tillfalligt-skydd>

Institutet för hälsa och välfärd (THL). u.å. *Invandring och kulturell mångfald*. Hämtat 13.2.2024 från: <https://thl.fi/sv/teman/invandring-och-kulturell-mangfald/integration-och-delaktighet/integration>

Kvale, S., Brinkmann, S., Torhell, S., & Torhell, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (Tredje upplagan.). Studentlitteratur.

Madsen, B (2006) *Socialpedagogik : Integration och inklusion i det moderna samhället*. Studentlitteratur, Lund.

Migrationsverket (2019). *Information till asylsökande*. Hämtat 30.1.2024 från: [https://migri.fi/documents/5202425/6165225/Information+for+asylum+seekers+\(en\).pdf/9d1880f1-5bf0-4d2e-999c-d519ba88eb30/Information+for+asylum+seekers+\(en\).pdf?version=1.3&t=1594884526352](https://migri.fi/documents/5202425/6165225/Information+for+asylum+seekers+(en).pdf/9d1880f1-5bf0-4d2e-999c-d519ba88eb30/Information+for+asylum+seekers+(en).pdf?version=1.3&t=1594884526352)

Migrationsverket, 19.1.2024. *Alla uppehållstillstånd som beviljats på grund av tillfälligt skydd förlängs 9-16.2.2024*. Hämtat 30.1.2024 från: https://migri.fi/-/kun-tilapaisen-suojelun-oleskelulupaasi-on-jatkettu-hae-uutta-oleskelulupakorttia?languageId=sv_SE

Migrationsverket, 2022. *Invandringen 2022: Rysslands invasion av Ukraina hade en bred inverkan på invandringen*. Hämtat 23.12.2023 från: <https://migri.fi/sv/-/invandringen-2022-rysslands-invasion-av-ukraina-hade-en-bred-inverkan-pa-invandringen>

Migrationsverket, 2023a. *Statistik, tillfälligt skydd*. Hämtat 11.12.2023 från: <https://statistik.migri.fi/#decisions/23330/48>

Migrationsverket, 2023b. *säsongsarbetsintyg 2021-2022*. Hämtat 25.12.2023 från: <https://tilastot.migri.fi/index.html#decisions/23340/83/488000?l=sv&start=612&end=623>

Migrationsverket, 2023c. *säsongsarbetsintyg 2021-2022*. Hämtat 25.12.2023 från: <https://tilastot.migri.fi/#decisions/23340/83/488000?l=sv&start=624&end=635>

Nordforsk (2022). *Ukrainian refugees and the Nordics. Research-led best practice on how to cater for Ukrainian refugees arriving in the Nordic Region*.

- Penninx, R., Kraal, K., Martiniello, M., & Vertovec, S. (2004). *Citizenship in European cities: Immigrants, local politics and integration policies*. Farnham: Ashgate
- Pöllänen, P., Havukainen, L., & Rauhut, D., (2021). Finland. Jussi Laine (ed.), *10 country reports on qualitative impacts of TCNs, MATILDE*. Deliverable 3.3, april, 2021. DOI: 10.5281/zenodo.4726645.
- Saukkonen, P. (2016). *Mitä on kotoutuminen*. *Kvartti*, 4(2016), 60-71.
- Saukkonen, P. (2017). *Kotoutumisen seurantajärjestelmän kehittäminen Helsingin kaupungilla*. Tutkimuskatsauksia, Helsinki.
- Schwartz, S.J., & Unger, J. (Eds.). (2017). *The Oxford handbook of acculturation and health*. Oxford University Press.
- Statistikcentralen (2022) *Befolkningsstruktur*. Tillgängligt: <https://stat.fi/sv/statistik/vaerak>
- Svenska Yle (2022). *Har du dålig koll på Ukrainakrisen? Den här artikeln besvarar aktuella frågor just nu*. Hämtad 20.3.2024. Från: <https://svenska.yle.fi/a/7-10013297>
- Svenska Yle. 15.7.2023. – *Befolkningsmyndigheten: Oklart varför så få ukrainare ansöker om hemkommun*. Hämtat 17.2.2024. från: <https://svenska.yle.fi/a/7-10038065>
- Svenska Yle. 16.3.2023. - *Ett år efter att de första ukrainarna anlände till Österbotten - Integrationschef: "Bristen på ett gemensamt språk var en överraskning*. Hämtat 30.1.2024. från: <https://svenska.yle.fi/a/7-10030635>
- United Nations High Commissioner For Refugees. Regional Bureau for Europe. (2023b). *Ukraine Situation: Flash Update #60*, 27.11.2023. Hämtat 6.12.2023. från: <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/105074>
- United Nations High Commissioner For Refugees. (2023a). *Ukraine Refugee Situation*. 5.12.2023. Hämtat 6.12.2023. från: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
- Valtioneuvosto (2023a). *Rysslands invasion av Ukraina*. Hämtat 11.12.2023 från: <https://valtioneuvosto.fi/sv/rysslands-attack-mot-ukraina>
- Valtioneuvosto, (2023b). *Översikt över ukrainare i Finland: Ukrainarna är en betydande invandrargrupp också i framtiden*. Hämtat 11.12.2023 från: <https://valtioneuvosto.fi/sv/-/1410869/ukrainarna-ar-en-betydande-invandrargrupp-ocksa-i-framtiden>
- Valtioneuvosto, (2023c). *Tusentals personer som flytt från Ukraina kan bli kommuninvånare från och med mars*. hämtat 24.2.2024. från: <https://valtioneuvosto.fi/sv/-/1410869/tusentals-personer-som-flytt-fran-ukraina-kan-bli-kommuninvanare-fran-och-med-mars>
- Walker, R., Koh, L., Wollersheim, D., & Liamputtong, P., 2015, Social connectedness and mobile phone use among refugee women in Australia. *Health and Social Care in the Community*, 23 (3), 325–336

Bilagor

Intervjuguide

1. Hur gammal är du?
2. Vad var det som gjorde att du valde att komma till just Finland?
3. Hur länge har du varit i Finland?
4. Berätta lite om den första tiden i Finland.
 - Känslor, utmaningar?
 - Hur var mottagandet från människor, lokalsamhället, myndigheter?
 - Vad var dina första intryck?
 - Hur upplevde du hjälpen och stödet du fick när du först kom till Finland?
5. Hurdana upplevelser har du haft av att hitta arbete eller sysselsättning?
 - Fick du hjälp/resurser för att klara av detta och isåfall på vilket sätt?
 - Har du någon tidigare arbetserfarenhet eller utbildning och hur har det i så fall påverkat eller hjälpt dig med att hitta jobb?
6. Vilka upplevelser har du haft av att studera i Finland?
 - Vad är dina tankar om att börja studera?
 - Hur har du fått information om vilka alternativ som finns?
 - Har du tidigare utbildning och hur har det påverkat dina studier i Finland? Har det hjälpt?
7. Vad upplever du är eller har varit det viktigaste för att integrera??
 - Vad har varit positivt?
 - Finns det några specifika stöd eller resurser som varit till speciell hjälp?
8. Vad har varit utmanande?
 - Finns det något som kunde ha varit bättre?
 - Finns det något som du saknat som gjort anpassningen lättare?
9. Vad är dina upplevelser av att få information från myndigheter i frågor som rör dig och din integration?
 - Har det fungerat bra/dåligt?

- Vad har fungerat bra/dåligt?

10. Om du jämför den finska kulturen med den ukrainska, vad skulle du säga om likheter/skillnader?

- Normer, värderingar, traditioner?

- Finns det många likheter eller skillnader?

11. Skulle du säga att du idag är en del av det finländska samhället, och i så fall på vilket sätt?

12. Något annat du vill tillägga?